

**KERTOMUS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEON
TOIMINNASTA VUONNA 1996**

YLIOPISTON MUSEO - SEMINAARINMÄEN TIETOPANKKI

Jyväskylän yliopiston museon tärkeimmät tehtävät ovat tallentaa, tutkia ja välittää tietoa yliopistoyhteisön vaiheista ja toiminnasta, hoitaa ja kartuttaa yliopiston luonnontieteellisiä kokoelmia, esitellä luonnon- ja ympäristöntutkimuksen tuloksia sekä kampuksen kulttuuri- ja luonnonympäristöä. Jyväskylän ainutlaatuisen yliopistokampuksen tunnetuksi tekeminen ja museon toiminnasta tiedottaminen ovat olleet kuluneen vuoden toiminnan päämääriä. Tämä näkyi mm. Flooran päivänä julkaistujen kolmen uuden teoksen aiheissa. Silloin valmistuivat **Työ miehen kunnia - arkkitehti Yrjö Blomstedtin toiminta Jyväskylässä**, **Seminaarinmäen salat** -äänikirja sekä **Mattilanniemen puiston kasviopas** yliopiston museon julkaisusarjassa. Lisäksi tavoitteisiin on pyritty mm. järjestämällä kampuskierroksia (esim. kasvitieteellisen puutarhan esittelyä jyväskyläläisille sekä arkkitehtuuria ja historiaa ulkomaalaisille vierasryhmille), esittelemällä kampukselta ja museota Jyvässeudun matkailuväelle sekä esittelemällä museon toimintaa erilaisissa yleisötapahtumissa.

Vuonna 1996 jatkettiin yliopistoa esittelevän multimediaohjelman **Kampus keskellä Suomea** kehittämistä. Multimedian suomenkielinen versio valmistui vuoden 1996 lopussa ja seuraavana tavoitteena on englanninkielisen multimediaohjelman valmistaminen. Kesällä 1996 valmistui yliopiston museon kotisivu, joten museo on nyt tavoitettavissa internetin välityksellä. Museon jatkuvasti kehittyvän kotisivun osoite on <http://www.jyu.fi/tdk/museo>.

Taloudellinen tilanne on edelleen jatkunut tiukkana. Niinpä maksullista palvelutoimintaa on pyritty kehittämään. Kaikki museon uudet julkaisut ovat tuoneet oman lisänsä museon tuloihin. Kulttuurihistoriallinen osasto on edelleen saanut merkittävästi tuloja myymällä museon ja ATK-keskuksen kehittämää esineiden ja valokuvien tallennusohjelmaa sekä julkaisuja ja postikortteja. Luonnontieteellinen museo hankki tuloja valmistamalla kaupungin puistoihin kasvien nimikylttejä ja myyntituotteilla, joista merkittävin

oli yliopiston nimikkokasviksi tullut oppio-omenapuu (*Malus prunifolia* 'Oppio'). Näyttely- ja julkaisuprojekteihin on hankittu sponsorirahoitusta.

Vuoden 1996 aikana museon rooli Seminaarinmäen rakennetun ympäristön suojelukysymyksissä ja alueiden viheralueiden hoidossa selkiintyi. Jyväskylän yliopiston aloitteesta museovirasto delegoi päätöksellään 26.8.1996 Jyväskylän yliopiston rakennussuojeluasiat paikallisten museoiden hoitoon. Alvar Aalto -museo vastaa ensi sijassa Aallon suunnittelemissa ja sitä nuoremmissa kohteista, Keski-Suomen museo puolestaan muista kohteista. Yliopiston museo on mukana muodostetussa työryhmässä asiantuntijana sekä yliopiston piirissä syntyvien tarpeiden, kehittämistavoitteiden yms. välittäjänä ja koordinoijana. Yliopistoalueen suojelluille rakennuksille ja kokonaisu-ympäristölle laaditaan toimenpide-, kehittämis- ja seurantaohjelma. Näin on saavutettu vuodelle 1996 asetettu tavoite selkeyttää museon asemaa yliopiston rakennussuojelukysymyksissä sekä viheralueiden hoidossa.

Kulttuurihistoriallisella osastolla voimavarat keskitettiin mm. kahden uuden julkaisun valmistamiseen. Yliopiston historiaa esittelevät "Työ miehen kunnia - Arkkitehti Yrjö Blomstedtin toiminta Jyväskylässä" sekä "Seminaarinmäen salat" valmistuivat keväällä 1996. Lisäksi valmistettiin kaksi pientä vaihtuvaa näyttelyä, jotka olivat esillä museon ulkopuolella. Normaalikoulun ala-asteen 130-vuotisjuhlanäyttelyyn tutustui lokakuussa 1996 useita satoja ihmisiä. Joulukuussa 1996 oli yliopiston päärakennuksessa esillä Jyväskylän seminaarin jouluperinteestä kertova näyttely.

Luonnontieteellisen osaston toiminnan pääpaino oli näytteiden tallennuksessa ja vaihtuvien näyttelyiden tekemisessä. Kokoelmat karttuivat lähes 13 000 näytteellä. Kartunnan valtaosa oli hyönteisiä, mutta Heikinheimojen kasvinäytelahjoitus oli lähes yhtä suuri. Kasvitieteellisen puutarhan toimesta ilmestyi jo pari vuotta työn alla ollut Mattilanniemen puiston kasviopas. Jyväskylän Puutarhaseuran ja Jyväskylä Seuran kustantamassa kirjassa Pikku-kaupungin pihvoja ja puistoja on Veli Saaren laaja kirjoitus yliopiston viheralueista ja niiden kehityksestä ja yliopiston merkityksestä Jyväskylän viherryttäjänä. Osaston henkilökunnan kirjoituksia julkaistiin Metsästäjä-lehdessä,

kasvitieteellisten puutarhojen tiedotuslehdessä Pimpinellassa ja luonnontieteellisten museoiden tiedotuslehdessä Luomuksessa. Omista näyttelyistä Suomalainen koivu oli merkittävin. Siitä valmistui myös näyttelyjulkaisu. Luonnontieteellisellä osastolla oli oma näyttelyosasto Keski-Suomen Metsäkeskuksen kävelykadulla järjestämässä Puun vuosi -tapahtumassa, Syksyn suvea -puutarhamessuilla ja Jyväskylän toisilla sienifestareilla.

Koska kulttuurihistoriallisella osastolla ei ole kuin yksi vakituinen työntekijä, lisähenkilökunnan palkkaamista varten selvitettiin kaikki mahdolliset rahoituskeinot. Kaikkiaan vuoden aikana osastolla työskenteli yhteensä 23 työntekijää. Yleensä työsuhteet kestivät 3-6 kuukautta. Suurimmat ryhmät työntekijöistä muodostivat työllistetyt ja museoalan harjoittelijat. Toukokuusta 1996 alkaen kaikki kulttuurihistoriallisen osaston työntekijät olivat tilapäisiä, kun amanuenssi Pirjo Vuorisen virkaa hoiti hänen äitiyslomansa aikana FM Riitta Kela.

Luonnontieteellisessä osastossa on kolme virkaa, joista puutarha-amanuenssin virka on täytetty tilapäisesti. Eläintäytettäjäoppilas työskenteli Jyväskylän kaupungin kustantamassa oppisopimuskoulutuksessa. Keski-Suomen maaseutuelinkeinopiirin rahoittama perinnemaisemainventointi työllisti tutkijan 3,5 kuukaudeksi. Lisäksi museossa työskenteli 3 museologian harjoittelijaa, 11 velvoitettytyöllistettyä ja 5 viikonloppupäivystäjää.

Museon tärkeimpiä sidosryhmiä olivat vuonna 1996, kuten jo aiemminkin, kulttuurihistoriallisella osastolla yliopiston ja korkeakoulun senioriyhdistys JYKYS, Jyväskylän yliopistoyhdistys, yliopiston normaalikoulu, ylioppilaskunta sekä Keski-Suomen Matkailuyhdistys ry. Luonnontieteellisen osaston tärkeimpiä yhteistyötahoja olivat Jyväskylän kaupunki, Keski-Suomen ympäristökeskus, Keski-Suomen Metsäkeskus, Keski-Suomen maaseutuelinkeinopiiri, Keski-Suomen liitto, Bio- ja ympäristötieteiden laitoksen vanhojen metsien tutkimusryhmä, Jyvässeudun hyönteiskerho, Jyväskylän Puutarhaseura ry, Jyvässeudun sieniseura ry, Jyväskylän seudun luonnonsuojeluyhdistys ry, Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys ja Keski-Suomen Matkailuyhdistys ry. Yhdistykset ja kerhot ovat toimittaneet näytteitä museolle ja tehneet talkootyö-

tä. Vanhojen metsien tutkimusryhmän työpanos on merkittävin. Erityisen tärkeää koko museolle on ollut yhteistyö Kopi-Jyvä Oy:n kanssa, joka on tukenut toimintaa monin tavoin.

Yhteistyö Jyväskylän muiden museoiden kanssa on saavuttanut vakiintuneet muotonsa. Yliopiston museo osallistuu kaupungin museoiden "Näyttelyt"-esitteeseen sekä yhteisiin tapahtumiin mm. museopäivänä. Rakennus-suojelukysymyksissä yhteistyö erityisesti Alvar Aalto -museon kanssa on merkittävästi lisääntynyt.

Toimintavuosi oli työntäyteinen ja tuloksellinen. Museon rooli informaatioyksikkönä ja yliopiston identiteetin vahvistaja kasvoi. Museon työntekijöiden yhteishenki oli hyvä ja kaikki työntekijät olivat motivoituneita ja innokkaita kehittämään uusia ideoita.

JOHTOKUNTA

Museon johtokuntaan kuuluivat 31.7.1996 saakka

Professori Kalevi Pöykkö, puheenjohtaja

Tiedekuntasihteeri Matti Myllykoski, sihteeri

Apulaisprofessori Tapani Valtonen

Yliassistentti Heikki Rantatupa

Lehtori Marja Ahvenainen

Kirjaston toimistopäällikkö Pirkko Audejev-Ojanen

Assistentti Pirjo Korkiakangas

Assistentti Jari Haimi

Konservaattori Jarkko Mäntynen

Amanuenssi Pirjo Vuorinen

Opiskelija Pirjo Järvelä

Esittelijä: museon johtaja, museologian dosentti Janne Vilkuna

varajohtaja, lehtori Veli Saari

Museon johtokuntaan kuuluivat 1.8.1996 alkaen

professori Bo Lönnqvist, puheenjohtaja

tiedekuntasihteeri Matti Myllykoski, sihteeri

amanuenssi Tellervo Helin

amanuenssi Tuulikki Tuomainen

lehtori Marja Ahvenainen

assistentti Jari Haimi

tutkija Heikki Setälä

lehtori Lasse Hakkari

kirjaston toimistopäällikkö Pirkko Audejev-Ojanen

amanuenssi Pirjo Vuorinen (vs. amanuenssi Riitta Kela)

konservaattori Jarkko Mäntynen

opiskelija Annastiina Puolakka

Esittelijä: museon johtaja, museologian dosentti Janne Vilkuna

museon varajohtaja, lehtori Veli Saari

Museon johtaja: museologian dosentti Janne Vilkuna

Museon varajohtaja: lehtori Veli Saari

KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Museossa työskentelivät vuoden 1996 aikana seuraavat henkilöt:

Vakinainen henkilökunta

-Vuorinen, Pirjo amanuessi, kulttuurihistoriallisen osaston toiminnasta vastaaminen, yliopiston kulttuurisihteerin tehtävät sijainen FM Riitta Kela 13.5.1996 alkaen

Tilapäinen henkilökunta

Työministeriön työllisyysvaroin:

-Nieminen, Perttu arkkitehti, 1.8.1995 - 31.1.1996; suunnittelija, asiantuntijana rakennussuojelukysymyksissä, museon näyttelyarkkitehdin tehtävät

-Lemmetti, Matti valokuvaaja, 1.11.1995 - 30.4.1996; yliopiston nykypäivän dokumentointityö valokuvaamalla, reprokuvaus

-Talja, Virpi FK, tutkimussihteerin, 13.11.1995 - 12.5.1996; esineiden, valokuvien sekä arkistomateriaalin luettelointia, ATK-tallennusta

-Pirinen, Eeva FM, tutkimusassistentti, 3.6.1996 - 2.12.1996; esineiden, valokuvien sekä arkistomateriaalin luettelointia (mm. normaalikoulun kielten opetukseen liittyvää aineistoa), osallistumista museon näyttelyprojekteihin

-Kahila, Tapani, tekninen avustaja, 3.6.1996 - 2.12.1996; pienoismallin valmistaminen yliopiston F-rakennuksesta, näyttelyi-

den rakenteiden valmistaminen ja pystyttäminen, taideteosten sijoittamiseen ja huoltoon osallistuminen

-Kärkkäinen, Riitta FM, tutkimusassistentti, 1.7.1996 - 31.12.1996; esineiden, valokuvien sekä arkistomateriaalin luettelointia (mm. rakentamisen neuvottelukunnan valokuvat), osallistumista museon näyttelyprojekteihin

-Kela, Mirja Huk, tutkimussihteeri, 1.12.1996-; valokuvien sekä arkistomateriaalin luettelointia, ATK-tallennusta

Yhteiset työllisyysrahoihin palkatut:

-Luukkanen, Eija, museoavustaja, 1.10.1995 - 30.4.1996; (työskenteli museon molemmilla osastoilla)

-Ventomäki, Lea FM, tutkimusassistentti, 15.1.1996 - 14.7.1996; taideteosten huoltoon osallistumista ja taideteosrekisterin päivittämistä (työskenteli museon molemmilla osastoilla)

-Hyvönen, Marja-Liisa FK, 17.6.1996 - 16.12.1996; "Kampus keskellä Suomea"-multimediaohjelman jatkokehitys yhteistyössä yliopiston tiedotuksen kanssa

Museon varoin tutkimusta avustavassa tehtävässä:

-Stolt, Eeva Huk, tutkimussihteeri, 1.1.1996 - 23.2.1996; arkkitehti Yrjö Blomstedtin toimintaa seminaarin lehtorina käsittelevän artikkelin kirjoittaminen "Työ miehen kunnia" -teokseen

-Kukkola, Pertti, taittaja, kevät 1996, "Työ miehen kunnia" -teoksen taiton suunnittelu ja toteutus

Kopi-Jyvä Oy:n tuella:

-Kortelainen, Kati, 1.6.1996 - 31.8.1996, taideteosrekisterin päivittäminen, osallistuminen taideteosten huoltoon sekä esineiden, valokuvien ja arkistoaineiston luettelointi

Jyväskylän yliopistoyhdistyksen tuella ja yliopiston varoin:

-Lukkarinen, Päivi, arkkitehti, talvi 1996, yliopistoyhdistyksen apurahalla yliopiston päärakennuksen alkuperäisten kalusteiden inventoinnin ja kalustamissuunnitelman laatiminen, kesällä 1996 yliopiston varoin normaalikoulun ala-asteen rakennusinventointi

Museologian harjoittelijat (yhteensä 15 kuukautta):

Harjoittelijat luetteloivat esineitä, valokuvia ja arkistomateriaalia, osallistuivat yleisöpalveluun (mm. näyttelyn valvonta ja opastus) sekä museon julkaisu- ja näyttelyprojekteihin esim. valitsemalla valokuvia ja esineitä, laatimalla tekstejä sekä suunnittelemalla visualisointia.

-Pollari, Krista 1.3.1996 - 31.5.1996

-Mäkinen, Teija 6.5.1996 - 5.8.1996

-Hytönen, Jorma 1.6.1996 - 31.8.1996

-Kallio, Anni 1.9.1996 - 31.10.1996

-Makkonen, Teemu 1.6.1996 - 14.7.1996 (palkaton harjoittelu)

-Kajander, Anu 26.2.1996 - 25.3.1996 Alvar Aalto -museossa

-Marjusaari, Maria-Elisa 9.9.1996 - 4.10.1996 Alvar Aalto -
museossa

Viikonloppujen päivystäminen:

Koska museon määrärahat eivät riittäneet viikonlopputyön tekijän palkkaamiseen, vastasivat viikonloppujen avoinnapidosta museon kaikki työntekijät vuorollaan.

TOIMITILAT JA KALUSTEET

Museon käytössä oli vuoden aikana S-rakennuksessa perusnäyttelytila sekä työ- ja arkistotilaa yhteensä 270 m². Näyttelytilassa tapahtui keväällä 1996 vesivahinko, kun keskuslämmityspatteri hajosi. Tämän seurauksena näyttelytilaa remontoitiin ja esille otettiin alkuperäinen puulattia. Säilytystiloja oli päärakennuksessa, Musica-rakennuksessa (Tahko Pihkalan kokoelma), Fredalla sekä Sammonkadulla. (liite 3) Lisäksi museo huolehtii Seminaarinmäen etelärinteessä sijaitsevasta vanhasta riihestä.

Kesällä 1996 museo sai tietokoneen, joka on tarkoitettu multimediaohjelmien kehittämiseen. Uuden koneen hankinnan mahdollisti yliopiston tietohallinnon johtoryhmän myöntämä erillismääräraha multimediaohjelmien laitteiston hankkimiseen. Syksyllä 1996 museon maksupalvelutuloilla hankittiin uusi kopiokone jo vanhentuneen ja huonokuntoisen laitteen tilalle. Näyttelyiden ja pienoismallin rakentamiseen hankittiin lähinnä erilaisia rakennustarvikkeita.

KOKOELMAT

Kokoelmat karttuivat vuoden aikana 117 päänumerolla. Pääpaino keräystoiminnassa oli korkeakouluaikeisen materiaalin kokoamisessa sekä yliopiston tämän päivän toiminnan dokumentoinnissa. Vuonna 1996 valmistettiin myös museon uutta tallennussuunnitelmaa, jonka avulla pyritään entisestään täsmentämään museon tallennustoimintaa entistä enemmän tutkimukseen ja dokumentointiin pohjautuvaksi. Keskeisenä kriteerinä korostetaan edelleen määrän sijasta kokoelmien laatua.

Kuva-arkistoa kartutettiin erityisesti tallentamalla yliopiston laitosten nykypäivän toimintaa. Museolla työskenteli 6 kuukautta työllistämismäärärahoihin palkattu valokuvaaja tässä tehtävässä. Kuva-arkistosta kopioitiin aineistoa mm. tutkijoiden, opiskelijoiden ja tiedotusvälineiden käyttöön. Vuonna 1996

ulkopuolisille toimitettiin lähes 30 kuvatilausta.

Vuoden 1996 aikana museon henkilökunta sai dokumentoitua ja luetteloitua useita viime vuosina kokoelmiin tulleita tärkeitä ja laajoja lahjoituksia. Tällaisia olivat mm. osakuntien aineistot, rakentamisen neuvottelukunnan kuva-arkisto sekä normaalikoulun kielten opetuksen materiaali.

Vuoden aikana jatkettiin luettelointitietojen siirtämistä ATK-rekisteriin. Työskentelyä kuitenkin hidasti se, että museon käytössä on vain yksi tehokas mikrotietokone. Tallennustyö vie tämän koneen kapasiteetin kokonaan. Siksi tallennustyötä ei voida tehdä silloin, kun mikrotietokonetta tarvitaan muihin tehtäviin.

Yliopiston taidekokoelmat karttuivat edelleen vuoden 1996 aikana. Vuoden 1996 lopussa yliopiston museo huolehti 576 teoksesta. Taidehankintoihin myönnettyillä määrärahoilla hankittiin grafiikkaa, jota sijoitettiin mm. Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen uusiin tiloihin ylioppilastalolle. Lahjoituksena saatiin Merita Oy:ltä Wäinö Aaltosen veistos Mietiskelijä, joka sijoitettiin Ylistönrinteelle fysiikan laitoksen tiloihin. Kesällä 1996 taitelija Harri Markkula korjasi Seminaarinmäellä sijaitsevaan Tulitanssi-veistokseen tehdyn reiän sekä vahvisti teoksen rakennetta betonoimalla sen sisäpuolelta.

KONSERVOINTI

Kuluneen vuoden aikana museolla ei ole ollut varoja kokoelmiensa konservointiin. Kuitenkin Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan varoilla konservoitiin ylioppilaskunnan kokoelmaan kuuluva ryijy "Elomme päivät" vuodelta 1954.

RAKENNUSTUTKIMUS

Jyväskylän yliopiston aloitteesta museovirasto delegoi päätöksellään 26.8.1996 Jyväskylän yliopiston rakennussuojeluasiat paikallisten museoiden hoitoon. Alvar Aalto -museo vastaa ensi sijassa Aallon suunnittelemista ja sitä nuoremmista kohteista, Keski-Suomen museo puolestaan muista kohteista. Yliopiston museo on mukana muodostetussa työryhmässä asiantuntijana sekä yliopiston piirissä syntyvien tarpeiden, kehittämistavoitteiden yms. välittäjänä ja koordinoijana. Yliopistoalueen suojelluille rakennuksille ja kokonaisu-ympäristölle on laadittava toimenpide-, kehittämis- ja seurantaohjelma. Tämä museoviraston päätös selkiytti merkittävästi rakennussuojelukysymysten hoitoa ja valvontaa.

Vuoden aikana rakennustutkimusten tekemistä Seminaarinmäen kampuksen rakennuksista jatkettiin. Arkkitehti Päivi Lukkarinen tutki kevään 1996 aikana päärakennuksen kalustuksen vaiheita yliopistoyhdistyksen rahoituksella sekä valmisti päärakennuksen kalustuksen entistämissuunnitelman. Kesän ja syksyn 1996 aikana hän teki normaalikoulun ala-asteen rakennuksen sisätilainventoinnin yliopiston varoilla.

Keväällä 1996 arkkitehti Perttu Nieminen teki Valtion kiinteistölaitoksen varoilla yliopiston museon ohjauksessa rakennustutkimukset Constantin Kiseleffin suunnittelemista nykyisistä H- ja D-rakennuksista sekä Alvar Aallon suunnittelemista urheiluhalleista. Perttu Nieminen teki myös yliopiston vanhan juhlasalin väritysselvityksen kesän 1996 aikana.

NÄYTTELYT

Museo oli avoinna vuoden aikana noin 900 tuntia ja esillä olivat seuraavat näyttelyt:

YRJÖ BLOMSTEDT - SUORA SUOMALAINEN koko vuoden 1996
Näyttelyn teemana on esitellä arkkitehti, seminaarin lehtori Yrjö Blomstedtin

työtä Jyväskylän seminaarin piirustuksen, käsityön ja maantieteen lehtorina. Näyttelystä valmistui julkaisu toukokuussa 1996.

Normaalikoulun ala-aste 130 vuotta

Normaalikoulun ala-asteelle koottiin koulun juhlaviikon ajaksi lokakuussa 1996 näyttely koulun vaiheista Jyväskylän seminaarin mallikoulusta Normaalikoulun ala-asteeksi.

Joulupuu on rakennettu - joululauluperinne Jyväskylän seminaarissa 1860-luvulta alkaen

Pienoisnäyttely esitteli suomenkielisen joululaulun jyväskyläläisiä juuria sekä joulujuhlaperinnettä Jyväskylän seminaarissa. Näyttely liittyi yliopiston sinfoniaorkesterin joululaululevyn julkistamiseen joulukuussa 1996. Pienoisnäyttely oli esillä 9.12. - 13.12.1996 yliopiston päärakennuksessa ja sen jälkeen loppiaiseen asti S-rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa.

Museossa vieraili vuoden aikana noin 5500 vierasta. Lisäksi museon näyttelytilojen ulkopuolella museon valmistamiin näyttelyihin tutustui useita satoja henkilöitä.

Perusnäyttelyä ei vuoden 1996 aikana pystytetty, koska tilaa sen pystyttämiseksi ei ole. Koululaisryhmille, joita vanha perusnäyttely erityisesti palveli, pyrittiin järjestämään erityisopastuksia, joiden aikana koululaiset tutustutettiin diojen ja esineiden avulla opetuksen historiaan sekä Uno Cygnaeuksen toimintaan. Esimerkiksi Cygnaeuksen koulun 5. luokat tutustuivat koulunkäyntiin entisaikaan museon amanuenssin suunnitteleman opastuksen avulla. Elokuussa 1996 museolla järjestettiin lastentapahtuma, johon osallistuneet noin 5-10-vuotiaat lapset tutustuivat museon toimintaan mm. piirtämällä sabluunan avulla erilaisia koristeaiheita sekä osallistumalla näyttelyssä etsimisleikkiin.

Museon amanuenssi esitteli vuoden aikana useille ryhmille museon näyttely-

jä ja yliopistoaluetta. Museoon ja sen kokoelmiin ja näyttelyihin kävivät tutustumassa mm. Jyväskylän seudun matkailun tuotekehitysprojektien seututuntemuskoulutus, Jyväskylän matkaoppaita, Keski-Suomen matkailuyhdistyksen vieraita, Valtion kiinteistölaitoksen henkilökuntaa ja vieraita, JYKYS:n seniorivieraita, Blomstedt-sukukokouksen osallistujat, kesäyliopiston EU:n kääntäjien suomenkielen kurssilaiset, täydennyskoulutuskeskuksen kurssilaisia, OKL:n ulkolaisia vierasryhmiä sekä Bremenin koulumuseon johtaja Hans-Otto Steudle.

Liikunnan tiloissa ollut Tahko Pihkalan työhuone -vitriini purettiin ja pakattiin kesäkuussa 1996 säilytystiloihin liikunnan rakennuksen peruskorjauksen ajaksi. Näyttelyä on tarkoitus täydentää liikunnanopetuksen historiasta kertovalla osalla rakennuksen peruskorjauksen valmistuttua. Historian laitokselle on myös alustavasti suunniteltu rakennuksen ja laitoksen historiasta kertovaa vitriiniä H-rakennuksen peruskorjauksen jälkeen.

Marraskuussa 1996 valmistui pienoismalli yliopiston F-rakennuksesta. Pienoismalli on tarkoitus aluksi sijoittaa seuraavaan vaihtuvaan näyttelyyn, joka kertoo seminaarin harjoituskoulun yliopettajan Juho Jussilan toiminnasta Jyväskylässä.

KOULUTUS

Riitta Kela osallistui mm. Suomen museoliiton ja Jyväskylän yliopiston museologian järjestämään kesäkouluun Heritage & Tourism - Points of contact 16.9. - 19.9.1996, Jyväskylän yliopiston ATK-keskuksen tietokonekoulutukseen 23.10. - 24.10.1996, museologian ainejärjestön Diaarion museologian seminaariin "Museolöytöjä ja mustia aukkoja" 25.10. - 26.10.1996, yliopiston taloushallinnon yhteyshenkilöverkon koulutukseen 2.12.-4.12.1996 sekä Jyväskylän yliopiston museologian cum laude opetukseen. Muu museon henkilökunta osallistui erityisesti ATK-keskuksen järjestämään tietokonekoulutukseen.

Museon henkilökunta teki elokuussa 1996 ekskursion Saarijärvelle. Päivän aikana tutustuttiin Saarijärven museon toimintaan sen eri toimipisteissä. Marraskuussa 1996 tutustuttiin Tampereella Museokeskus Vapriikkiin sekä Tampereen teollisuuden historiaan.

TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT

Pirjo Vuorinen (sijainen Riitta Kela) toimi Jyväskylän yliopiston kulttuuritoimikunnan sihteerinä, Jyväskylän yliopiston senioriyhdistys JYKYSin johtokunnan jäsenenä sekä yliopistopäivien järjestelytoimikunnan jäsenenä.

Pirjo Vuorinen ja Riitta Kela osallistuivat yliopiston alueella peruskorjattavien rakennusten suunnittelukokouksiin (H-rakennus ja urheiluhallit). Riitta Kela toimi museon kulttuurihistoriallisen osaston edustajana Jyväskylän yliopistoalueen rakennussuojelun yhteistyöryhmässä. Sekä rakennussuojelun yhteistyöryhmän toimintaan että rakennusten suunnittelukokouksiin osallistuminen olivat osa museon uutta roolia Seminaarinmäen rakennussuojelukysymyksissä.

JULKAISUT JA TIEDOTUS

Flooran päivänä 1996 julkistettiin kolme yliopiston museon uutta julkaisua, joista kaksi oli valmistettu museon kulttuurihistoriallisella osastolla. **Työmiehen kunnia - Arkkitehti Yrjö Blomstedtin toiminta Jyväskylässä** liittyy museon näyttelyyn ja julkaistiin Kopi Jyvä Oy:n tuella. Toinen julkaisuista oli **Seminaarinmäen salat** -äänikirja, joka sisältää anekdootteja ja kuultokuvia Jyväskylän yliopiston menneisyydestä. Julkaisut ovat myynnissä museolla, yliopiston kassalla ja Kampus-Kirjassa.

Museosta tiedotettiin lehdistössä, paikallisradiossa, TV:ssä (Kotimaankatsaus toukokuu 1996) sekä jakamalla omia mainoksia. Yhteistyö kaupungin museoiden kanssa kehittyi siten, että yliopiston museo oli ensimmäistä kertaa

mukana näyttelyiden yhteisesitteessä. Aiemmin museon oma esite on postitettu kaupungin museoiden esitteen yhteydessä. Sanomalehti Keski-suomalaisen Menoksi-palstalle tiedotettiin museon toiminnasta. Erityisesti on mainittava Keski-Suomen matkailijayhdistyksen ikkunassa esillä ollut Yrjö Blomstedtiin liittyvä aineisto sekä näyttelyn mainos.

ATK

Yhdessä yliopiston ATK-keskuksen kanssa jatkettiin projektia, jonka tuloksena on kehitetty ohjelma esine-, valokuva-, arkisto- ja taideteostietojen ylläpitämiseksi atk:lla. Rekisterejä on markkinoitu yliopiston ulkopuolelle ja vuoden aikana ohjelman ovat hankkineet Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseo ja Keski-suomalaisen museo.

Vuonna 1995 valmistunutta multimediaohjelmaa "Kampus keskellä Suomea" kehitettiin edelleen vuoden 1996 aikana. Multimediaohjelman suomenkielinen versio valmistui lopullisesti vuoden 1996 lopussa. Seuraavana tavoitteena on englanninkielisen version laatiminen multimediaohjelmasta.

MUU TOIMINTA

Kansainvälisenä museopäivänä 18. toukokuuta (Kansainvälisen museoneuvoston ICOM:in teemana 1996 Collecting today for tomorrow) osallistuttiin "museot pihalla" -tapahtumaan Jyväskylän kävelykadulla. Tapahtumassa kerrottiin yliopiston museon toiminnasta, jaettiin esitteitä sekä myytiin mm. uusia julkaisuja ja postikortteja.

Yläkaupungin yö-kulttuuritapahtuma pidettiin jälleen 18.5. - 19.5.1996. Illan ja yön aikana näyttelyyn tutustui yli 500 henkilöä.

Elokuussa 1996 museoon tutustui poikkeuksellisen runsaasti kansainvälisiä vieraita, kun Jyväskylän yliopistossa järjestettiin kielitieteiden AILA-konfe-

renssi. Näyttely oli erityisesti avoinna konferenssivieraille 5.8.1996 klo 18-22. Tällöin näyttelyyn tutustui lähes 100 vierasta noin 15 eri maasta.

Kesällä 1996 rakennettiin suojavetriini Alvar Aallon suunnitteleman kampusalueen pienoismallille. Näin kunnostettu pienoismalli voitiin sijoittaa takaisin alkuperäiselle paikalleen yliopiston päärakennukseen.

Joulukuun 7. ja 8. päivinä osallistuttiin Suomen kotiteollisuusmuseon järjestämään joulutoriin. Yliopiston museo järjesti joulutorin yhteydessä kampuskierroksen kaupunkilaisille. Lisäksi museon julkaisuja oli myynnissä museologian ainejärjestö Diaarion myyntipöydällä.

Museolta lainattiin aineistoa yliopiston alueella (mm. yliopiston kirjastolla ja Pinacothecassa) olleisiin opiskelijoiden valmistamiin näyttelyihin osakunnista, opiskelijaelämästä 1970-luvulla sekä museologian opiskelijoiden suomalaisten alkuperää esittelevään näyttelyyn "Keitä me olemme".

Koska museon amanuessi hoitaa myös yliopiston kulttuurisihteerin tehtäviä, museolta välitettiin sinfoniaorkesterin kausikortteja, lippuja kulttuuritoimikunnan teatteri- ja oopperamatkoille sekä otettiin vastaan ilmoittautumisia kulttuuritoimikunnan kursseille (mm. valokuvaus-, puutyö- ja entisöintikursit).

LUONNONTIETEELLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Vakinainen henkilökunta

Salonen Kyllikki, museoavustaja, toimistotyöt, opastus, kasvinäytteiden preparointi ym.

Mäntynen, Jarkko, konservaattori, eläinten konservointi (päätyö), opastus, kokoelmien järjestäminen ym.

Kotiranta Hillevi, amanuenssi, kasvien ja siementen hankkiminen, puutarhakasvirekisterin ylläpito ym. puutarhaan liittyvät työt

Tilapäinen henkilökunta

Työministeriön työllisysvaroin

Luukkanen Eija, 1.10.95 - 31.3.96; museoavustaja (molemmat osastot), tekstinkäsittely

Kulmala Kari, 2.10.95 - 1.4.96; tutkimusapulainen, hyönteisten preparointi ja hyönteisvitriinin teko

Tissari Tiina, 2.10.95 - 1.4.96; toimistovirkailija, tekstinkäsittely ja kasvinäytteiden preparointi

Äijänen Kirsti, 11.10.95 - 10.4.96; konservaattori, eläinten konservointi ja "Suomalainen koivu" -näyttelyn teko

Hirvonen Mika, 29.1. - 28.7, tutkimusapulainen; hyönteisten preparointi

Ventomäki Lea, 15.1. - 14.7., tutkimusassistentti; "Suomalainen koivu" - näyttelyn teko

Östman Jukka, 12.2 - 11.8, tutkimusavustaja; tekstinkäsittely

Saarnivaara Jami, 25.3. - 24.9., tutkimussihteeri; putkilokasvien tallennus atk:lle

Paasivirta Pirkko, 10.6. - 9.12. museoavustaja, kasvien kerääminen ja prässääminen

Merivirta Eija, 9.12. -, tutkimusassistentti; putkilokasvien tallennus atk:lle ja kasvien preparointi

Suonperä Mirja, 9.12. -, tutkimusassistentti; "Jyväsjärvi" - näyttelyn teko

Jyväskylän kaupungin varoin

Virtanen Vesa, 1.3.95 - , eläintäyttyjäharjoittelija; eläinten konservointi

Keski-Suomen maaseutuelinkeinopiirin varoin

Kivelä Reija, 1. - 16.10, tutkimussihteeri; perinnemaisemainventointi

Valtionhallinnon (museologian) harjoittelija

Haikari Janne, 1.7. - 31.8.; "Jyväsjärvi" - näyttelyn teko

Museologian harjoittelijat

Ruokola Mervi, 15.4. - 31.5.; "Suomalainen koivu" - näyttelyn teko, näytteiden preparointi ym.

Kaskinen Pia, 4.11. - 19.12.; "Jyväsjärvi" - näyttelyn teko, näytteiden preparointi ym.

Museon viikonloppupäivystyksissä avustivat Jaakko Mattila, Markus Pietilä, Päivi Saari, Jami Saarnivaara ja Minna Uusiniitty

NÄYTTELYTOIMINTA

Museon luonnontieteellinen osasto C-rakennuksessa oli avoinna tiistaista sunnuntaihin klo 12 - 15, ryhmille sopimuksesta myös muina aikoina. Osaston kokoelmiin ja näyttelyihin tutustui 5742 kävijää (lisäystä 1,8 % edellisvuoteen) Näistä 17 % oli koululais- ja päiväkotiryhmiä, jossa vähennystä 8 %-yksikköä edellisvuodesta. Kävijämäärien kuukausivaihtelu ilmenee liitessä 1.

Perusnäyttely

Esillä oli nisäkkäitä, lintuja, kaloja, hyönteisiä, sieniä ja geologiaa. Systemaattisen hyönteisvitriinin tekoa jatkettiin. Vitriineihin lisättiin tai vaihdettiin neljä lintua ja yksi nisäkäs sekä laitettiin intiannorsun poskihammas ja "Puutarhan hyötyhyönteiset" - hyönteislaatikko. Yliopiston pääkirjaston ala-aulessa olevan Museo "mainosvitriinin" aiheina olivat koko alkuvuoden rauhoitettujen eläinten hinnat, 24.4 - 9.9. "Suomalainen koivu"-näyttely ja 15.10.-29.12. "Papilio - Perhoset ympärillämme"-näyttely.

Vaihtuvat näyttelyt

Luonnon arvoja 29.11.95 - 18.2.96

Näyttely luonnosta, arvoista ja vaikuttamisesta. Näyttelyn avulla haluttiin kannustaa ihmisiä aktiivisesti pohtimaan arvomaailmaansa. Kuvien, tekstien ja havaintomateriaalien avulla kerrottiin arvoista, annettiin faktatietoa ekologiasta ja ympäristökysymyksistä sekä korostettiin luonnon- ja ympäristönsuojelun tarvetta. Lisäksi annettiin vihjeitä arkipäivän ympäristövaikuttamiskeinoista.

Vuoden lintupiirtäjät-96 8.3. - 14.4.

BirdLife Suomen ja Instrumentariumin järjestämän lintupiirustuskilpailun satoa

Suomalainen koivu 23.4. - 8.9.

Näyttely käsitteli monipuolisesti koivun käyttöä ennen ja nykyään sekä koivua taiteessa ja kulttuurimaiseman osana.

Sieninäyttely 6. - 8.9.

Tuoreitten sienten näyttely

Papilio - perhoset ympärillämme 14.9. - 29.12.

Luonnontieteellisen keskusmuseon ja Suomen perhostutkijain seuran toteuttama näyttely. Näyttelyn teema oli perhosten elinympäristöissä tapahtuneet muutokset sekä niiden vaikutukset perhosten elinolosuhteisiin.

TALLENNUS

Suomen putkilokasvien tallennusta jatkettiin. Vuoden aikana tallennettiin 771 kasvinäytteen tiedot.

KARTUNTA

Lintu- ja nisäkäsnäytteitä vastaanotettiin ja rekisteröitiin 153. Osa näistä ja vanhemmista näytteistä konservoitiin. Hyönteisiä vastaanotettiin 6478 näytettä. Suurimmat hyönteislahjoitukset olivat: Kari Kulmala 2840, Vanhojen metsien hyönteiskartoitus 1550 ja Jussi Päivinen 626. Osmo Heikinheimo lahjoitti 5762 kasvia ja Johanna Hallman 205 kääpää ja kääväkästä. Tallennustoiminta muiden näytteiden osalta ja näytteiden kokonaiskartunta 1996 ks. liite 2.

LAINAUS

Museon lainaustoiminta jatkui myös vuonna 1996 monipuolisena:
Vaarudioja Veli Saaren esitelmää varten,
Jyväskylän pääpostille viisi kahlaajamerkkien lintua,
Sieniseuralle sienifestareille sieninimilappuja, sienilautasia ja Tuula Pitkäsen piirtämät sienitaulut ja puutarhamessuille sieninimilappuja, sienilautasia, kaksi Kari Kulmalan maisemamaalausta ja sieniseuraa käsittelevä posterit,
Puutarhaseuralle puutarhamessuille puutarhaposterit,
Jukka Suhoselle kuusi kalloa tenttiin,
OKL:lle sinisorsanaaras ja tavikoiras piirustusmalliksi,
Juhani Vaittiselle peipon siipi multimediaa varten,
Halssilanrinteen päiväkodille yhdeksän lintua ja neljä nisäkästä jouluasetelmaan,
Mervi Ruokolalle telkkäkoiras Pinacothecan "Keitä me olemme"-näyttelyyn.

ASiantuntijatehtävät

Veli Saari toimi WWF:n sammalryhmän ja sienifestariryhmän jäsenenä ja Luomus - lehden (luonnontieteellisten museoiden tiedotuslehti) yhdyshenkilönä

Selvitettiin poliisille maakotkan ja kahden laulujoutsenen kuolinsyyt. Inventoitiin Jyväskylän lyseon eläinkokoelmat ja samalla tarkistettiin eläinten määritykset. Määritettiin seitsemän museolle toimitettua näyttettä. Vastattiin puhelimesta neljääntoista kyselyyn (mm. erilaisia määrittäviä, syökö huuhekaja kissoja, hevosenahan parkitseminen)

MEDIA

Tammikuussa Mika Remes Kalankasvattajaliitosta kuvasi saukkoja "Suomen kalankasvattaja" - lehteen (kuva n:ossa 1/96).

30.1. Kimmo Pulkkinen Jyväskylän ylioppilaslehdessä haastatteli Jarkko Mäntystä museon toiminnasta, josta juttu lehdessä 8.2., "Sata raatoa vuodessa".

2.2. toimittaja Heikki Kuutti "Keskisuomalainen" - lehdestä haastatteli Jarkko Mäntystä yliopiston päärakennuksesta kuuluvasta linnunäänestä, josta juttu "KSML"ssa 9.2: "Yliopiston päärakennuksesta oudon otuksen hautapaikka". ja 7.2. haastattelu samasta aiheesta ja juttu "KSML"ssa 9.2: "Oudon otuksen ääntely päättyi yliopistolla".

6.3. museon tekemästä liito-oravan siirrosta "Korpilahti" - lehdessä juttu "Liito-orava muutti maalle".

"Suomalainen koivu" - näyttely: Lea Ventomäki: 23.4. "Radio Keski-Suomi", 24.4. "Radio Jyväskylä", 24.4. "Radio Suomi" ja 29.4. "Radio 1"; "KSML" 1.5: Matti Härkälä: "Koivu on vappupuu".

24.4. "Keskisuomalainen", Vesa Virtasen haastattelu: "Karstulan kotkan jäännökset myrkkytutkimuksiin"

1.5. "Keskisuomalainen": Matti Härkälä: "Kuolleet museoon".

14.5. "Keskisuomalainen": Jukka Komppa: "Flooranpäivänä yliopisto voi rentoutua".

18.5. "Radio Keski - Suomi": Museon ja puutarhan toiminnasta Hillevi Kotirannan ja Kyllikki Salosen haastattelu.

24.5. "Radio Jyväskylä": "Kysy puutarhasta", kuuntelijat soittivat ja kysyivät, vastaajana Veli Saari.

12.6. "Keskisuomalainen": Matti Härkälä: "Palokkajärvestä löytyi trooppinen lossero"

10.10. "Radio Jyväskylä" haastatteli Jarkko Mäntystä "Papilio - perhoset ympärillämme" -näyttelystä

TAPAHTUMAT

Museon tiloissa kokoontui kolme kertaa Sieniseuran hallitus (6 - 5 henkeä), kerran Puutarhaseura (6 henkeä), ja kerran Sienifestareita käsittelevä kokous (3 henkeä) sekä järjestettiin seitsemän kertaa Jyväskylän Seudun luonnonsuojelu yhdistyksen kasviharrastusilta (4 - 10 henkeä).

Flooran päivänä 13.5. julkaistiin kolme museon teosta: "Työ miehen kunnia", "Mattianniemen puiston opas" sekä äänikirja "Seminaarinmäen salat"

18.5. Jyvässeudun museoiden järjestämään "Museot pihalla" tapahtumaan osallistuttiin kävelykadulla yhdessä muiden museoiden kanssa, tarkoituksena tehdä museoita tutuksi. Saman päivän iltana "Yläkaupungin yö"n aikana museo oli auki klo 18 - 00.30. Illan aikana museossa kävi 587 henkeä. Näiden kahden tapahtuman yhteydessä järjestettiin museoiden yhteinen tietokilpailu, johon osallistui kävelykadulla n. 10 ja museolla 75 henkeä.

Puutarhamessuilla 13. - 15.8. museolla oli yhteinen osasto yhdessä Avoimen yliopiston kanssa.

Valtakunnalliseen "Puun vuosi - 96" - tapahtumaan 28.8. osallistuttiin kävelykadulla yhdessä Keski-Suomen Ympäristökeskuksen kanssa. Museon aiheena oli vuoden puu haapa sekä museon esittely.

KOULUTUS

Kyllikki Salonen osallistui viitenä päivänä touko - kesäkuussa Jyvä- ja Ääneseudun seututuntemuskoulutukseen.

Hillevi Kotiranta, Jarkko Mäntynen ja Kyllikki Salonen osallistuivat 6.6. hotelli Priimuksessa järjestettyyn asiakaspalvelukoulutukseen "Palvelu on hyvän olon tunnetta".

TUTKIMUS

Keski-Suomen sammaltutkimusta jatkettiin Veli Saaren johdolla. Työ tehdään yhteistyössä bio- ja ympäristötieteiden laitoksen kanssa ja se päättyy 1997.

Vanhoiden metsien uhanalaisten hyönteisten kartoitus jatkui Petri Ahlrothin johdolla. Ohessa selvitetään myös lahopuiden ja kääpien runsauden vaikutusta uhanalaisten hyönteisten esiintymiseen.

Tehtiin kyselytutkimus Keski-Suomen metsästysseurojen jäsenille aiheena suhtautuminen kanahaukan rauhoitukseen, arvio patimääristä ja kanahaukan aiheuttamat vahingot.

VIERAILUT

25.4. museonjohtaja Leena Sammallahti Satakunnan museosta ja maakuntamuseotutkija Sakari Heikkinen Pohjanmaan museosta tutustuivat museoon tarkoituksena perustaa Poriin luonnontieteellinen museo

26.4. museoon tutustui 15 henkeä yliopiston kirjastosta, 22.5 viisi Jyväseudun matkakohteiden tiedottajaa ja 16.10. 15 hengen seututuntemuskoulutusryhmä.

MUU TOIMINTA

Järjestettiin työtilat vanhojen metsien uhanalaisten hyönteisten kymmen hengen tutkimusryhmälle.

Lähetettiin Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen ja Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen alueelta toimitetuista linnuista tiedot ko. yhdistyksille.

Olli Sihvola Cygnaeus-lukiosta järjesti lajintuntemustentin (linnut, nisäkkäät, hyönteiset) 20.9. ja 16.10.

7.10. Juha Vaitinen kuvasi kalloja, 8.10. Jaana Siili siilejä valokuvanäyttelyynsä, 28.11. Mika Rokka vitriinien kalat ja linnut bio- ja ympäristötieteiden laitoksen lajintuntemusta varten ja 2.12. Matti Härkälä karpän ja ketun hännät.

JULKAISUT JA ARTIKKELIT

Martikainen Timo: "Luonnon arvoja - näyttely Jyväskylän yliopiston museossa 29.11.95 - 18.2.96." Luomus 1/96.

Ventomäki Lea: "Suomalainen koivu - näyttely Jyväskylän yliopiston museossa". Luomus 3/96

Ventomäki Lea: "Suomalainen koivu". Näyttelyesite:

Virtanen Vesa: "Miten metsästäjät suhtautuvat kanahaukan rauhoitukseen Keski-Suomessa". Metsästäjä 5/96.

KASVITIETEELLINEN PUUTARHA

PUUTARHAN RAKENTAMINEN

Mattilanniemi

Osastojen istutuksia täydennettiin vihersuunnitelman mukaisesti. Engelin puutarhurit istuttivat 27 puuta, 34 pensasta ja 50 perennaa.

Mattilanniemi on alun perin alavaa rantaniittyä, jonne on ajettu täytemaata. Paikoitellen maa on painunut notkelmille, joissa kasvit kärsivät liiasta kosteudesta. Kasvun parantamiseksi kahdella osastolla pihlajien ja lehmusten kasvualustoja nostettiin ja puut istutettiin ns. kumpuistutukselle.

Ylistönrinne

Ylistönrinteän viheralueiden rakentaminen on ollut lähes pysähdyksissä varojen puutteen ja luonnonkasvien käyttöön perustuvan ja maankäyttösuunnitelman esittämän urbaanin vihersuunnitelman välisten ristiriitojen vuoksi. Kuluneena vuonna viherrakentamisen periaatteista on päästy seuraavaan sopimukseen: Valtion kiinteistölaitos on valinnut vihersuunnittelijaksi suunnitteluhortonomi Jarmo Väisäsen. Arkkitehti Sipisen laattaraitti toteutetaan hiukan alkuperäistä suppeampana. Aikaisempi J.Rajalan Ylistön eteläosan ja keskialueen vihersuunnitelma täydennetään erityisesti ruohovartisten osalta. Alueen vihertyöt pyritään saamaan päätökseen.

Kemian laitoksen viheralueet:

Kuluneena vuonna istutettiin kemian laitoksen ympäristöön 9 taikinamarjaa (*Ribes alpinum*) ja yksi punakoiso (*Solanum dulcamara*).

Keskialueella aloitettiin rakentamaan laatta-alueita, joka johtaa kirjaston sisääntulon luota fyysisen laitoksen sisääntulon eteen, pinta-ala 750 m². Laatoitus sijoittuu nykyisen asfalttikäytävän (280 m²) ja osittain viheralueiden (470 m²) paikalle, joilta sen vuoksi siirrettiin 7 puuta ja n. 10 m² ruohovartisia kasveja. Puille löytyi uusi sijoituspaikka Ylistönrinteän muilta alueilta

ja ruohot istutetaan laatoitustöiden valmistumisen (kevät 1997) jälkeen.

Kemian laitoksen eteläpuolinen rinnelehto:

Jyväskylän Teknologiakeskuksen ja Jyväskylän yliopiston soveltavan kemian laitoksen rakennustyöt alkoivat viikolla 51 puiden kaadolla. Rakennuttajayhtiö Jykes Kiinteistöt Oy:n rakennus sijoittuu kemian laitoksen eteläpuolelle Survontien ja Jyväsjärven rannan väliseen louhikkoiseen rinnelehtoon.

Alueen valtapuuna kasvoivat haapa (*Populus tremula*), pihlaja (*Sorbus aucuparia*) ja harmaaleppä (*Alnus incana*); pensaista runsaslukuisimpia olivat lehtokuusama (*Lonicera xylosteum*), terttuselja (*Sambucus racemosa*) ja punaherukka (*Ribes* sp.). Lisäksi alueella kasvoi harvalukuisena näsiä (*Daphne mezereum*) ja koiranheisiä (*Viburnum opulus*).

Syyskuussa urakka-alueelta otettiin talteen 33 pensasta, joista suurin osa oli lehtokuusamaa ja punaherukkaa, sekä 20 kpl ruohovartisia kasveja. Taimet istutettiin Villa Ranan tarhaan odottamaan uutta sijoituspaikkaa.

Rakennustyön vuoksi kemian laitoksen eteläosan viheralueilta jouduttiin poistamaan 10 puuta ja 25 pensasta, jotka vietiin väliaikaiseen sijoituspaikkaan; lisäksi menetettiin neljä hybridihaapaa (*Populus x wettsteinii*).

Seminaarinmäki

Aallon juhluvuoteen liittyviä kunnostustöitä on aloitettu tekemään eri puolilla Seminaarinmäkeä. Maankäyttösuunnitelman mukaisesti keskialueen pysäköintialueet siirretään Seminaarinmäen laidolle. Pysäköintialueiden paikoille rakennetaan laatoitettuja kevytliikenne-raitteja ja oleskelualueita sekä viheralueita. Paikoitusalueiden muutostyöt aloitettiin lokakuussa Oppion ja Alvarin aukion välisellä alueella.

Valtion kiinteistölaitos on valinnut uusien viheralueiden suunnittelijaksi suunnitteluhortonomi Jarmo Väisäsen.

Uudet istutukset

Vuonna 1995 päärakennuksen sivusiiven katon korjauksen yhteydessä uusitun turvekaton kasvuston kylvö- ja istutustöitä tehtiin kuluneen vuoden aikana seuraavasti: kylvetty 31.5 lampaannata, 7.6 ketokelto, 20.6 huopakeltano ja istutettu 10.9 mäkitervakko.

Keväällä kirjaston ja hallinnon välisen seinustan kahteen betoniastiaan istutettiin neljä säleikkövilliiniä (*Parthenocissus inserta*).

Päärakennuksen takana sijaitsevan teatteriaukion ympäristön pensasaluetta täydennettiin istuttamalla 1.10 taikinamarjapensaita.

Linnunpöntöt

Seminaarinpuistoon hankittiin 24 linnunpönttöä, jotka asetti paikoilleen Keski-Suomen Lintutieteellisen yhdistyksen henkilö.

ELÄVIEN KASVIEN KOKOELMAT

Puutarhan **kokoelmien kasvit** saadaan keräämällä itse, ostamalla, siemen- vaihdon välityksellä ja lahjoituksina.

Puutarhassa kasvaa 523 rekisteröityä puuvartista ja monivuotista ruohovartista taksonia, hankintanumeroita on 1292; kasveja on yhteensä 13 200 yksilöä.

Puutarhan tietojärjestelmän (PUTTI) tietokantoihin kerätään taksonitiedot (nimi- ja levinneisyys- ym. taksonitiedot) ja kasvatustiedot (mm. hankintatiedot, toimenpiteet ja sijoituspaikka puutarhassa). Toimintaker- tomusvuonna rekisteri karttui 31 hankintanumerolla.

Puutarhan kasveihin asetetaan **nimikyltit**, joissa on ko. kasvin tieteellinen ja suomalainen nimi sekä lajin luontainen levinneisyys. Kuluneena vuonna kylttejä sijoitettiin paikoilleen 40 kpl. Kasvikarttoihin merkittiin 1996 istutetut ja poistetut kasvit.

KASVIEN HANKINTA 1996

Toimikertomusvuonna puutarhan kokoelmat karttuivat 10 taksonilla ja kasvimäärä lisääntyi n. 200 yksilöllä. Osastoille sijoitetut kasvit ostettiin 6 taimituottajalta, joiden lisäksi istutettiin aikaisempina vuosina hankittuja, Villa Ranan lisäysoastolla jatkokasvatuksessa olleita taimia. Kasvitieteellisen puutarhan yhteistyökumppanina Jämsän puutarhaoppilaitos kasvattaa toimittamastamme lisäysmateriaalista muutamia lajeja, joista kuluneena vuonna 35 tainta istutettiin puutarhaan.

Amanuessi hankki kasvit ja valvoi, että ne istutettiin oikealle paikalle ja merkitsi sijoituspaikat karttaan sekä hankinta- ym. tiedot puutarhan tietorekisteriin.

Poistot ja harvennukset Seminaarinmäellä

Normaalikoulun, urheiluhallin, Lozzin ja päärakennuksen korjaustyöt aiheuttivat kasvustolle vaurioita ja muutamien pensaiden häviämisen.

Kestävä Seminaarinmäen vaahtera on vallannut monia sellaisia paikkoja, joissa se ei sovi kasvamaan täysikasvuiseksi. Kuluneen vuoden aikana niitä on kaadettu seuraavasti: Villa Ranan ympäriltä kolme puuta, Oppion rinteestä kaksi puuta, Historican ja D-rakennuksen seinän vierestä kummastakin yksi puu sekä Musican sisäänkäynnin vierestä viisi pientä puuta. Harjuhongikosta harvennettiin vaahteravesakkoa.

Kevättalvella Philologican kaakkoispuolelta kaadettiin talvimyrskyn katkaisema mänty ja Alvarin aukion laidalta laho hieskoivu.

Marraskuussa päärakennuksen takana ja Oppion rinteessä puiden tyviltä poistettiin vesoja. Seminaarinpuiston ja Aallonpuiston iäkkäämmille pensaille tehtiin nuorennusleikkauksia ja kasvuston harvennusta. Kiinteistölaitoksen palkkaamana urakoitsijana toimi Jyvässeudun Pihatyö.

KASVI- JA SIEMENHERBAARIOT

Puutarhakasvikokoelmat: Kuivanäytteitä on 1052 kpl (liite 2). Puutarhakasvinäytteitä kerättiin yliopiston viheralueilta, kaupungin taimistosta ja puistoista. Näytteet ovat laskematta ja osittain preparoimatta, joten ne lisätään 1997 kartuntatilastoon.

Opintokokoelmat: Puutarhakasvikokelmista valittiin 50 näytettä bio- ja ympäristötieteiden laitoksen viherrakentamiskurssin lajintuntemusta varten.

Siemenkokoelmat: Kartunta oli 101 näytettä, joka on kirjattu museon kokoelmien kartuntaan. Siemennäytteitä on 2783 kpl (liite 2)

Siemenvaihto: Siemenvaihtoluettelo saatiin 6 ulkomaisesta ja 2 kotimaisesta kasvitieteellisestä puutarhasta, joista hankittiin siemeniä kokoelmiin ja kasvatettaviksi puutarhaan yhteensä 101 annosta.

KIRJASTO

Käsikirjastoon hankittiin 8 puutarha-alan kirjaa.

TUTKIMUSYHTEISTYÖ

Puutarha on mukana Suomen Akatemian **SILMU- projektissa**, joka on Ilmatieteen laitoksen, Suomen kasvitieteellisten puutarhojen ja muiden tutkimuslaitosten yhteinen fenologiatutkimus, jossa seurataan ilmaston vaikutusta kasvien kasvuun. Vuonna 1993 koekentälle istutettujen tutkimuskasvien seuranta jatkettiin. Tutkimuskasveina ovat kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*, 5 provenienssia, yht. 30 kpl), tornionlaaksonruusu (*Rosa majalis* 'Tornedal' 6 kpl) ja pensashanhikki (*Potentilla Fruticosa*-hybr. 'Tervola' 6 kpl).

Ylistönrinne: Esimerkki luonnonmukaisesta viherrakentamisesta 1990-luvulla on Mikkelin Maaseutuoppilaitoksen hortonomiopiskelijoiden Seija

Nurkkalan ja Sari Pasasen projektityö, jossa tutkitaan Ylistörinteen mahdollisuuksia luonnonkasvien esittelyalueena. Lopputyötään varten opiskelijat lainasivat kirjallisuutta ja kuvamateriaalia ja heille annettiin kirjallista ja suullista tietoa Ylistörinteen vaiheista.

MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA

Kasvitieteellisen puutarhan tunnuksiksi valittua **siperianomenapuuta** (*Malus prunifolia* 'Oppio') hankittiin 20 kpl myyntiä varten. Kuluneena vuonna omenapuita myytiin 22 kpl.

Tilaustyönä valmistettiin 90 kpl kasvien nimikylttejä Keski-Suomen museon ympäristössä sijaitsevaan Ruusupuistoon.

Mattilanniemen puiston kasviopasta myytiin 48 kpl.

TAPAHTUMAT

Flooran päivä 13.5

Kevään ainoa lämmin päivä ajoittui sopivasti 13.5, jolloin vietettiin yliopiston perinteistä Flooran päivää. Yliopiston kulttuuritoimikunnan ja museon järjestämää juhlaa vietettiin Villa Ranan Paulaharju-salissa ja Lyhdyssä, jotka oli koristeltu koivun oksilla ja kevään ensimmäisillä kukilla.

Tilaisuudessa julkistettiin seuraavat museon julkaisusarjassa ilmestyneet teokset: Työ miehen kunnia, joka esittelee arkkitehti Yrjö Blomstedtin elämäntyötä seminaarin lehtorina, äänikirja Seminaarinmäen salat, jossa on kuulokuvia Seminaarinmäen persoonallisuuksista sekä Mattilanniemen puiston kasviopas, jonka käyttökelpoisuutta testattiin Flooran päivän päätteeksi Mattilanniemen puistokävelyllä.

Museopäivä

Yliopiston museo osallistui kansainvälisenä museopäivänä 18.5. järjestettyyn kävelykadun tapahtumaan 'Museot pihalla', jossa Jyvässeudun

museot jakoivat kansalaisille museotietoutta. Ohjelmassa oli mm. Oppio-omenapuun esittely, vanhat perennat ja leikkimielinen museoveikkaus. Tiedotusvälineet huomioivat tapahtuman hyvin ja museopäiviltä oli suora lähetys radiossa.

Yläkaupungin yö

Yläkaupungin kulttuuritapahtuma pidettiin 18. - 19.5, jolloin luonnontieteellinen osasto oli auki 18.00 - 0.30. Illan aikana museon näyttelyihin tutustui 587 henkilöä. Kävijöistä 75 osallistui luontovisailuun, jonka oikein vastanneet (3) saivat kirjepalkinnon.

Joulutori

Kotiteollisuusmuseon 7. - 8.12. järjestämään joulutoriin 'Seminaarinmäki -markkinämäki' yliopiston museot osallistuivat järjestämällä kampuskävelyn, jossa esiteltiin Seminaarinmäen rakennuksia ja talvista puutarhaa.

Näyttelyt

Pihapiiri - osa luontoa (JY:n museon ja JKL:n Puutarhaseuran 1992 valmistunut näyttelymateriaali:12 kuvataulua ja opaskirjanen) oli esillä Viitasaaressa ja Palokassa, joissa pihakuviin tutustui n. 100 henkilöä. Näyttely oli esillä myös 13. - 15.9. Messukeskuksessa Syksyn Suvea 96 -puutarhanäyttelyssä, jossa oli 14 000 kävijää.

Museon luonnontieteellinen osasto osallistui Avoimen yliopiston kanssa yhteisessä messuosastossa **Syksyn Suvea 96** - Jyväskylän Puutarhaseuran 100-vuotisjuhlanäyttelyyn 13. - 15.9. Osastolla esiteltiin kasvitieteellisen puutarhan toimintaa viidessä posterissa, joista neljä tehtiin tänä vuonna. Museon ja puutarhan toimintaa kuvaamassa olivat myös lehtopöllö, varpushaukka ja puutarhan hyötyhyönteiset sekä siili ja sen talvipesän malli.

OPASTUS JA NEUVONTA

Opastetuilla kierroksilla yliopiston viheralueisiin tutustui viisi ryhmää, yhteensä n. 100 henkilöä.

Puutarhan lajiluetteloita ja kasvikarttoja annettiin, herbaarionäytteitä sekä dia- ja valokuvia lainattiin opiskelijoille ja tutkijoille.

Puutarhakasvien lajintuntemusta opiskeli usea opiskelija puutarhassa kasvavista kasveista ja herbaarionäytteistä.

Puutarhaneuvontaa annettiin puhelimesta ja postitse.

JULKAISUT

Mattilanniemen puiston kasviopas / Ari Porki ja Hillevi Kotiranta. - Jyväskylä : Jyväskylän yliopiston museo, 1996. - 54 s. - (Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja ; 7). ISBN 951-34-0777-2.

Yliopiston viheralueiden kehitys. Yliopiston merkitys viherryttäjänä / Veli Saari. - / / Pikkukaupungin pihoja ja puistoja : Kaupunkivihreän kehitysvaiheita Jyväskylässä / (toim.) Jussi Jäppinen. - Jyväskylä : Jyväskylän puutarhaseura. Jyväskylä Seura, 1996. - s.44-52, 54-57. -ISBN 952-90-7860-9.

Puutarhaseura tiedon levittäjänä sata vuotta / Hillevi Kotiranta. - / / Pimpinella vol. 16 (1996), s. 8-9.

Kulttuuria ja omenapuita - Jyväskylän kasvitieteellisen puutarhan toimintaa 1995 / Hillevi Kotiranta. / / Pimpinella vol. 16 (1996), s.31-33.

Pihojen ja puistojen tarinat talteen / Hillevi Kotiranta. / / Pimpinella vol. 16 (1996), s. 45-46.

Seminaarinmäeltä Ylistönrinteelle - arkkitehtuuria, historiaa ja nähtävyyksiä Jyväskylän yliopiston puistoissa / Hillevi Kotiranta. // Pimpinella vol. 16 (1996), s. 46-47.

MEDIA

Kesällä 1996 valmistunutta internetin **museon kotisivua** varten kuvattiin museon kokoelmia ja lainattiin kuvamateriaalia.

Museopäivän 18.5. katutapahtumassa Museot pihalla **Keski-Suomen radion** suorassa lähetyksessä haastateltiin Salosta ja Kotirantaa.

Kuuluvatko kielo ja keltamo kasvitieteelliseen puutarhaan? // Matti Härkälä. - // Keski-suomalainen ; 20.7.1996.

HENKILÖKUNTA

Veli Saari, lehtori, puutarhan esimies o.t.o 1.1 - 31.12.

Hillevi Kotiranta, amanuessi 1.1 .- 31.12.

Henkilökunnan koulutus

Puutarhan amanuessi ja museon konservattori osallistuivat XII valtakunnallisille luonnontieteellisille museopäiville, jotka pidettiin 5. - 6.9. Luonnontieteellisessä museossa, Helsingissä.

Luonnontieteellisen museon henkilökunta osallistui Jyväskylän matkailun edistämiseksi järjestetyille Olli Linjalan hyvän palvelun kurssille 6.6.

Museologian ainejärjestö Diaarion 25.10. -26.10. järjestämään museologian seminaariin Museolöytöjä ja mustia aukkoja Hillevi Kotiranta.

Yliopiston järjestämään Taloushallinnon yhteyshenkilöverkon koulutukseen 2.12. - 4.12. osallistui Hillevi Kotiranta.

RAHOITUS

Puutarhan rakentamis- ja hoitorahat ohjautuvat Valtion kiinteistölaitoksen kautta. Vuonna 1996 ei ollut erillistä puutarhan rakentamisrahaa, vaan istutukset ja erillisurakat maksettiin Valtion kiinteistölaitoksen toimintamenoista. Työsuorituksista maksettiin Jyvässeudun Pihatyölle ja erillisistä tilaustöistä Engelille.

Päivittäinen ja vuotuinen hoito kuuluu Engelin ja yliopiston väliseen hoitosopimukseen.

Amanuenssin palkka maksettiin museon määrärahoista.

KÄVIJÄMÄÄRÄT 1996

Yksityishenkilöt	4420
Koululaiset	747
Päiväkotiryhmät	238
Muut ryhmät	337

Yhteensä 5742

KUUKAUSI	YKSITYISET	KOULUL.	PÄIVÄK.	RYHMÄT	YHTEENSÄ
Tammikuu	236		39	19	294
Helmikuu	169	62	12	22	265
Maaliskuu	262	103	22		387
Huhtikuu	241		25	10	276
Toukokuu	990	203	32	125	1350
Kesäkuu	184			31	215
Heinäkuu	605				605
Elokuu	423	61		20	504
Syyskuu	574	175	15	10	774
Lokakuu	423	69	15	29	536
Marraskuu	150	16	78	66	310
Joulukuu	163	58		5	226
YHTEENSÄ	4420	747	238	337	5742

Kartunta eliöryhmittäin 1996										Liite 2					
										Kartunta	Yhteensä	Kartunta	Yhteensä		
Sienet										207	2844	Putkilokasvit		5763	36714
Härmäsienet											3000	Suomalaiset		5763	34080
Jäkälät										35	1405	Ulkomaiset			1582
Levät											642	Puutarhakasvit			1052
Maksasammalet										21	223	Siemenet		111	2793
Lehtisammalet										92	5486				
Täytetyt eläimet															
Kalat											149	Nahkat		36	720
Näyttely											131	Linnut		36	638
Tieteell.											15	Nisäkkäät			82
Opintokok.											3	Luut		125	565
Linnut										6	565	Linnut			268
Näyttely										4	375	Nisäkkäät		125	297
Tieteell.										1	109				
Opintokok.										1	81				
Nisäkkäät										1	121				
Näyttely										1	78				
Tieteell.											25				
Opintokok.											18				
Hyönteiset															
Perhoset										3736	32695	Kaksisiipiset		41	871
Mikrot										1445	2981	Kukkakärpäset		21	244
Aikuiset										1445	2889	Muut kaksisiip.		20	623
Kotelot											92	Kotelot			4
Makrot										2291	29714	Heinäsiirakat ja hepokatit		1	167
Aikuiset										2230	28487	Torakat		2	54
Kotelot										58	352	Sudenkorennot		3	494
Toukat										3	875	Aikuiset		3	427
Kovakuoriaiset										1279	13591	Toukat			67
Aikuiset										1279	13564	Päivänkorennot		5	74
Toukat											27	Verkkosiipiset		40	155
Pistiäiset										164	1584	Kärsäkorennot		1	110
Muurahaiset											151	Vesiperhoset		59	846
Mesipist.										11	197	Aikuiset		59	824
Lehtipistiäiset										8	148	Kotelot			22
Muut pist.										145	928	Pihhiantaiset			24
Kotelot											15	Kaskaat		372	47349
Toukat											145	Kierresiipiset			2793

					Luteet	744	1622
					Kempit	9	35
					Kirvat	5	12
					Kirput	9	16
					Jäytiäiset	8	8
					Hyönteiset yht.	6478	102500
					Aikuiset	6417	100901
					Kotelot	58	485
					Toukat	3	1114
				Hämähäkkieläimet	656		
				Hämähäkit	522		
				Punkit	134		
				Juoksujalkaiset	20		
				Simpukat ja kotilot	206		
				Ravut	15		
					Näytteet yhteensä	12877	160789
					Valokuvat	19	30
					Diat	24	8194

Yliopiston museon tilat vuonna 1996

Kulttuurihistoriallinen osasto

Säilytystilat:

Päärakennus:	yhteensä	140 m ²
Freda:	yhteensä	29 m ²
Rakennus M:	yhteensä	23 m ²
Sammonkatu:	yhteensä	130 m ²
	yhteensä	322 m ²

Arkisto-, näyttely- ja työtilat rakennuksessa S:

	yhteensä	270 m ²
	<u>yhteensä</u>	<u>592 m²</u>

Luonnontieteellinen osasto

Päärakennus:	näyttelytila	148 m ²
	työtilat	92 m ²
	säilytystilat	59 m ²
	muut säilytystilat	62 m ²
Villa Rana:	työtila	38 m ²
	<u>yhteensä</u>	<u>399 m²</u>
Koko museo	yhteensä	991 m²

